

HÁTTÉROLVASMÁNYOK AZ ELKALLÓDVA C. SZÍNHÁZI NEVELÉSI ELŐADÁSHOZ

BETOLAKODÓK

– írta Georg Raabe

Békés ünnepnek kellett volna lennie, de a gyűlölet orgiája lett belőle. A téli napforduló germán hagyományok szerint megtartott úgynevezett ünnepén jobboldali radikálisok számos könyvet égettek el, köztük Anna Frank naplóját is. Bütenow lakói tétlenül szemlélték az uszító akciót. Pár vendég ráadásul náci karlendítéssel üdvözölte a mutatványt, amely előtt a jobboldali radikális énekes, Oswald Morgenthau adott koncertet.

Bütenowban veszélybe került a demokrácia. Nemzeti érzelmű telepések, úgynevezett talajosok vásárolták meg a faluban az udvarházat, hogy onnan terjesszék uszító üzeneteiket a másként gondolkodók ellen.

Úgy tűnik, a jobboldali radikálisok egyik stratégiája, hogy letelepednek a szervezeten sebezhető vidékeken. Ott, ahol már nincs semmilyen vagy elégséges civil társadalom. Aztán idehozzák a bajtársaikat, úgynevezett „nemzeti kommunákat” alapítanak, és az ily módon megszerzett helységeket felszabadított zónáknak nevezik, ahol a demokrácia megdöntését tervezik.

De senki nem tesz ellene semmit. A helyi lakosok inkább a náccal szövetkeznek. Úgy tűnik, hogy Bütenownak nem volt elég az NDK diktatúrája – most a náccal kacérkodnak.

Mi támasztja alá Georg állításait, vagy éppen mond azoknak ellent a darab eddigi történéseiből?

Téli napforduló a germánoknál

A skandináv népeknél a téli napforduló kiemelt fontosságú. Ez ugyanis a "Bak uralkodásának" kezdete (december 21.–január 20.). A kecskébak eredetileg Thor szent állata. (Az antikvitásban a *bak* termékenység-jelkép, a kereszténységben a *bak* mint elvetendő pogány jelkép jelenik meg: a nemi vágy, eltvelyedés szimbólumává vált.)

A germán népeknél a Yule sötét éjszakái az **elmélyülés, az ősök imádásának** időszaka. A *teuton* gondolkodásmód szerint megvilágosodásunk gyökereit az ősökre való emlékezésben találhatjuk meg. Őseinken keresztül kapcsolódhatunk a múlthoz, és ezt a kapcsolatot tisztelnünk kell szertartásokkal, rítusokkal. Az új esztendő áldását csakis **őseink nevének és szellemének kijáró tisztelet** megadása után várhatjuk el.

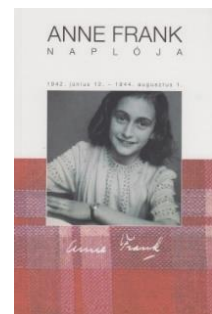
A másik lényeges elem a téli napforduló idején a **fény ünneplése fénnel**, a skandináv és germán népek **Yule** ünnepén tűzzel köszöntötték a rövidülő éjszakákat. Ilyenkor a

druidák a *Napistent* köszöntötték, és a tavasz közeledtét jelző egyre hosszabbodó napoknak örvendeztek. A szabadban *nagy örömtűzet gyújtottak, a Yule-tuskóval, azt körbetáncolták, énekeltek*. Minden zaj és dárídó a Nap ébredését segítette elő és a tavaszt sürgette.

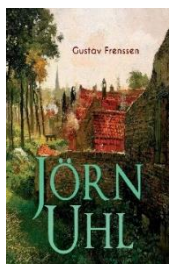
Anna Frank naplója. Anne Frank 1942. június 12. és 1944. augusztus elseje között vezetett naplót: kezdetben csak magának írogatott, később, amikor megérett benne az elhatározás, hogy híres író nő lesz, elővette régi írásait és módszeresen átírta, javíttatta őket. Az volt a terve, hogy naplója alapján könyvet ír a háborúról, és hű képet fest benne a német megszállás éveiről Hollandiában. Korai halála – nem sokkal tizenhatodik születésnapja előtt vesztette életét a Bergen-Belsen-i koncentrációs táborban – megakadályozta terve megvalósításában. Anne Frank naplója elmondja, mi történt a Prinsengracht 263. hátsó traktusában bujkáló családokkal a hitleri megszállás alatt álló Amszterdamban.

képregény (2024)

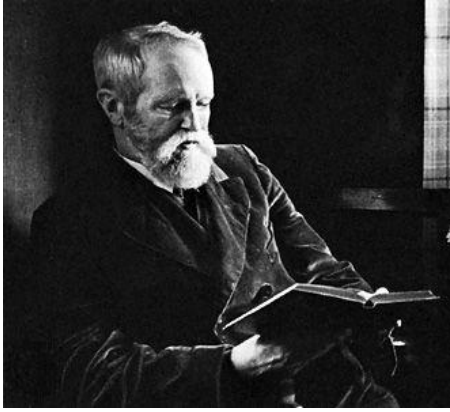

teljes kiadás (2017)

Jörn Uhl – Gustav Frenssen negyedik regénye

„Ebben a könyvben az erőfeszítésről és a munkáról akarunk beszélni” – írja Frenssen a könyv bevezető soraiban. A fejlődésregény Jörn Uhl történetét meséli el, aki egy durva holsteini paraszt fiaként nőtt fel, és kalandos életutat jár be.

Gustav Frenssen (1863. október 19., Barlt, Holstein [Németország] – 1945. április 11., Barlt, Németország) regényíró, a heimatkunst (regionalizmus) legkiválóbb képviselője a német szépirodalomban.

Frenssen teológiát tanult, és 10 évet töltött evangélikus lelkészként. Az ortodoxiával szembeni kritikus attitűdje azonban, amely később a kereszténység teljes elutasításává fejlődött, valamint harmadik regénye, a Jörn Uhl (1901) átütő sikere arra készítette, hogy lemondjon lelképásztori szolgálatáról, és minden idejét az írásnak szentelje. Frenssen a sikerét nagyrészt karakterei életerejének, valamint annak a bájnak és szépségnek köszönhetette, amelyet regényei helyszínének – az Északi-tenger partjának – kölcsönzött. Műveiben a népies gondolkodásmód tükröződik, elválaszthatatlanul egybeszöve az élet, a világ és az ember legfőbb jelentőségű dolgainak morális szempontú

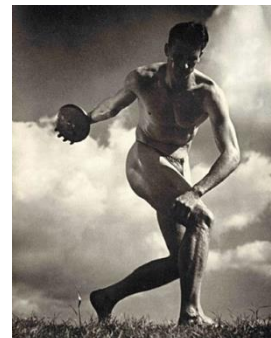
megítélésével. – Magyarul Zilahy Lajos fordításában jelent meg Az „Anna Hollman” elsüllyedése (sic!) című regénye. Mint legtöbb munkájának, ennek is a színtere a tenger és az író szülőföldje, az Északi-tenger partvidékének egyik kis faluja.

A **náci karlendítés** (németül Hitlergruß „Hitler-köszöntés” vagy Deutscher Gruß „német köszöntés”) üdvözlési és tisztelgési kézmozdulat volt a nemzetiszocialista Németországban. Mint a Harmadik Birodalom számos más reprezentációs eleme, ez is a Római Birodalom hagyományából származik. Ugyanilyen mozdulattal tisztelték meg a győztes hadvezéreket a triumphus (ünnepélyes diadalmenet) alkalmával. Rendszerint a Heil Hitler! (‘Üdv, Hitler!’), a Heil, mein Führer! (‘Üdv, vezérem!’) vagy a Sieg Heil! (‘Győzelem, üdv!’) köszöntési formula kíséretében használták. A személyi kultusz egyik jellemző elemeként az 1930-as években rendszeresítették a náci pártban a vezető iránti engedelmesség kifejezésére, valamint a német nép, illetve később a háborús erőfeszítések dicsőítésére. A köszöntés kötelező volt a polgári lakosság számára is. – Jelenleg Németországban, Ausztriában, Csehországban és Ausztráliában a törvény kifejezetten tiltja a náci karlendítést, míg Svédországban gyűlöletbeszédnek minősülhet.

Auschwitz-Birkenau-i egykori haláltábor bejárati kapuja felett az „Arbeit macht frei” („**A munka szabaddá tesz**”) felirat volt olvasható. Bár semmilyen munka, amit a foglyoknak végezniük kellett, nem tette őket szabaddá, a tiszték olyan reményt keltettek bennük, mintha valami eredménye volna a többletmunkának. A tábor foglyai napközben elhagyták a tábor építő- vagy mezőgazdasági munka végzése céljából, zenekari kísérettel kellett áthaladni a kapun.

A **szépség, az erő, a test és az akarat kultusza.** – Leni Riefenstahl német filmrendező az 1936-os berlini olimpiát Hitler kérésére vette filmre, a kétrészes *Olympia* a versenyzőket, köztük Jesse Owenst, a szépséget, az erőt és a test kultuszát ünnepelte. A filmen 30 operatőr, 170 munkatárs dolgozott, és 400 kiló celluloid szalagot használtak fel. Riefenstahl az atléták mozgásának követésére – a kamera sínre helyezésével – az elsők között alkalmazta a kocsizást, lassított felvételeket készített, daruról, légballoból és víz alatti kameraállásból is fotózott. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság által 1939-ben aranyéremmel kitüntetett film ezen a linken megnézhető: <https://www.youtube.com/watch?v=H3LOPhRq3Es&t=521s>

Leni Riefenstahl – Helene Bertha Amalia Riefenstahl 1902. augusztus 22-én született Berlinben, kispolgári családban. Szülei akaratával szembeszállva lett táncosnő. A Max Reinhardt vezette Deutsches Theater szólótáncosaként járta be Európát, de egy térsérülés véget vetett ígéretes karrierjének. Csakhamar a délnémet hegyek között forgatott melodramatikus **hegyi filmek**ben tűnt fel; először 1926-ban egy Arnold Fanck rendezte némafilmben állt a kamera elé. A sportos alkatú, szuggesztív megjelenésű Riefenstahl rövid időn belül sztár lett, de 1930-ban Marlene Dietrichkel szemben alulmaradt a *Kék angyal* főszerepéért folytatott versenyben.

Ezután filmes vállalkozást alapított, első saját produkciója 1932-ben a *Das blaue Licht* (*A kék fény*) volt, amelyet rendezőként, producerként és főszereplőként is jegyzett, a forgatókönyvet Balázs Bélával együtt írták, akihez gyengéd szálak fűzték. A film sikert aratott, a velencei biennálén ezüstérmet kapott.

Az agilis rendezőné Hitler figyelmét is felkeltette, Riefenstahl pedig – aki a *Mein Kampf* elolvasása után meggyőződéses nemzeti-szocialistának vallotta magát – a Führer szónoki képességei nyugtázták le. A Führer üdvöskéjeként forgatott a nürnbergi náci pártnapokon, így született meg 1933-ban *A hit győzelme*, 1934-ben *Az akarat diadala*, majd 1935-ben protokoll okokból, a Wehrmacht kérésére összeállított félórás epilógus, *A szabadság napja*. Riefenstahl *Az akarat diadalával* megalkotta a tökéletes propagandafilmet, amely észrevétlenül manipulál, sodró erejével magával ragad, a gigantikus esemény milliányi résztvevőjének egyikévé tesz.

(Földényi F. László esszéje a filmről itt olvasható: http://filmvilag.hu/xereses_frame.php?cikk_id=4255)

Könyvégetések. – Az 1933 januárjában kinevezett náci kormány az élet minden területét ellenőrzése alá akarta vonni, ebben Joseph Goebbels népnevelési és propaganda-miniszter játszott jelentős szerepet. A német kultúra „megtisztításának” jegyében került sor az „elfajzott” művészet címen a 20. század festőóriásainak műveiből rendezett „leleplező” kiállításra, a „nem árja” zene betiltására, muzsikusok és komponisták ellehetlenítésére. A sorból az

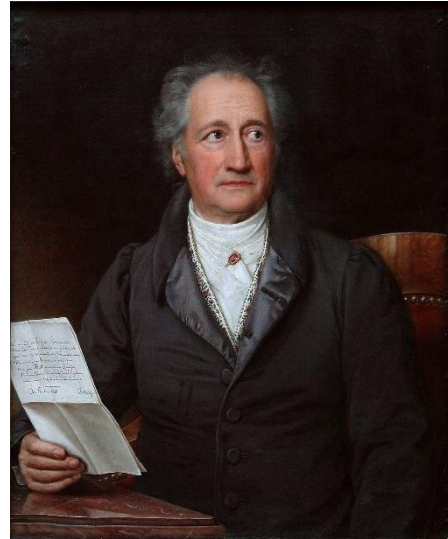
irodalom sem maradhatott ki. A náci propaganda befolyása alatt álló felsőoktatási intézményekben bizottságokat hoztak létre, amelyek összeállították a német szellemet fertőző művek listáját – ez igen gyorsan háromezer címre gyarapodott.

Május 10-én Berlinben, az Opernplatzon – a mai Babel téren – hatalmas tömeg előtt 20–25 ezer könyvet vetettek tűzbe. „Nemet mondunk a dekadenciára és a morális romlásra” – harsogta Goebbels gyújtó hangú beszédében. A feketelistás szerzők között szerepelt Karl Marx és Bertolt Brecht, a „bomlasztó idegen befolyást” képviselő Ernest Hemingway és Jack London, a zsidónak bélyegzett Heinrich Heine, Stefan Zweig és Franz Werfel. A lángok emésztették el a náci ideológusok által kritizált, „kifogástalan származású”, de pacifistának minősített Erich Maria Remarque, Erich Kästner könyveit is. Thomas Mann könyvei nem kerültek máglyára, de tűzre dobták testvére, Heinrich Mann műveit. Az eseményt, amelyhez az SS zenekara és kórusa szolgáltatott zenei kíséretet, élőben közvetítette a birodalmi rádió. (A „tűzbe vetettek” közül Kästner saját szemével nézte végig könyveinek barbár elégetését az esős estén, az író fel is ismerték a tömegben, de nem esett bántódása.) A kulturális tisztogatás során 1933. május végéig mintegy ezer tonna könyvet távolítottak el a nyilvános könyvtárakból, a hatékony propagandával és a könyörtelen elnyomógépezettel szemben senki nem tanúsított említésre méltó ellenállást.

A könyvégetés berlini helyén az izraeli szobrász, Micha Ullman 1995-ben készült, földbe süllyesztett emlékműve idézi fel sajátos eszközökkel a történeteket. Az utcakövek közé beékelte, négyzet alakú üveglapon keresztül egy üres polcokkal berendezett könyvtár látható, az üveglap előtt a felirat, Heinrich Heine 1820-ból származó tragikus jóvendőlése: „ahol könyveket égetnek el, ott végül embereket is meg fognak égetni”.

Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832) – a német írófejedelem, aki a líra, a dráma és az epika műnemében egyaránt remekművek sorát alkotta. Gyerekkorában tanult rajzolni, úszni, lovagolni, vívni; mindent, ami egy előkelő ifjú képzettségéhez akkoriban tartozott. Igen szeretett rajzolni, nagyon korán kezdett érdeklődni az irodalom – különösen Klopstock és Homérosz művei – iránt. Kedvelte a színházat is, és rajongott a bábszínházért. tizenhat évesen már jogot hallgatott Lipszében, név nélkül megjelent egy verseskötete, majd Strasbourgban fejezte be jogi tanulmányait. Itt lépett be a Sturm und Drang nevű körbe (később művészeti irányzat lett), és itt ismerkedett össze Herderrel, megismerte Homérosz, Shakespeare műveit, gyakran lovagolt ki a város környéki falvakba népdalokat gyűjteni.

Tanulmányai befejeztével apja kívánságára jogi pályára lépett, ebből az időből származó tapasztalatai és szerelmi élménye hatására írta meg igen nagy hatású első regényét, *Az ifjú Werther szenvedéseit* (1774). A mű hatására öngyilkossági láz futott végig Európán a reménytelen fiatal szerelmesek soraiban.

1775-ben került Károly Ágost weimari herceg udvarába, amely akkor már jelentős irodalmi központnak számított, hamarosan követte őt ide Herder és Schiller is. Hivatali munkája mellett sokféle tudománnyal is foglalkozott, majd 1786-ban – addigi irodalmi munkáinak megjelentetésére kapott kiadói ajánlata után – itáliai útra indult, amelynek eredményeképpen három drámát is írt (*Iphigenia*, *Tasso*, *Egmont*), de ekkor születtek a *Római elégiák* címmel összerendezett költeményei is.

1799 óta, amikor Schiller is Weimarba költözött, Goethe figyelmét a színpadra irányította, majd a költőbarát halála után fejezte be a *Faust* első részét. Klti nyelvekkel kezdett foglalkozni, ennek eredménye lett a *Nyugateleti diván* c. versgyűjtemény. 1810-ben kezdte írni önéletrajzát *Aus meinem Leben, Dichtung und Wahrheit* cím alatt, amely 1775-ig terjed, s nemcsak művészi előadása által, hanem mint forrásmunka is igen becses.

Johann Christoph Friedrich Schiller, 1802-től von Schiller (1759. november 10. – 1805. május 9.) német költő, drámaíró, filozófus és történész. Őt tartják a legjelentősebb német drámaírónak, továbbá Goethe, Wieland és Herder mellett a weimari klasszikusok legfontosabb képviselőjének. Több színdarabja a mai napig a német nyelvű színházak állandó repertoárjában szerepel, balladáit pedig a legkedveltebb német versek közé tartoznak. Az *Örömóda* című költeménye Beethoven megzenésítésében a humanizmus, később az Európai unió himnusza lett.

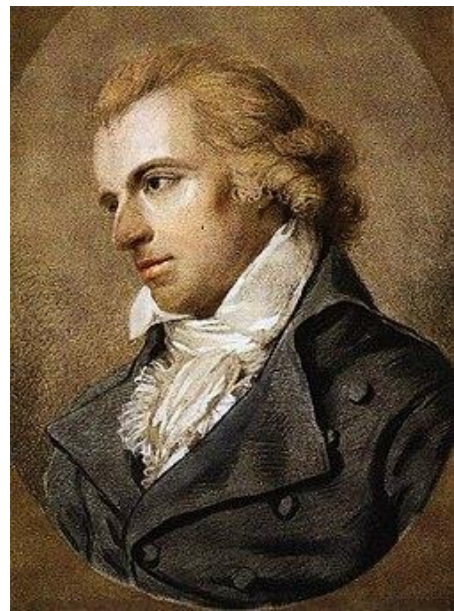
Magyarországon főként utolsó befejezett drámája, a *Tell Vilmos* által ismert: a német elnyomás ellen lázadó svájci nemzeti hős mellett társai és ellenségei láthatók a hagyományos magyar kártya lapjain.

Schiller 1781-ben fejezte be *A haramiák* című színdarabját, amelyet még abban az évben név nélkül kinyomtatott. A darab ősbemutatója 1782. január 13-án volt a mannheimi színházban, s meghozta Schiller számára az elismerést, első bírálója mindjárt „német Shakespeare-t” látott benne.

Legjelentősebb drámái *A haramiák* után: *Ármány és szerelem* (1783), *Don Carlos* (1787-88), *Stuart Mária* (1800), *Az orléansi szűz* (1801), *Turandot* (1801), *A messinai menyasszony* (1803) *Tell Vilmos* (1803/1804). Drámái több híres opera alapjául is szolgáltak: a *Tell Vilmost* Rossini, a *Turandotot* Puccini, a *Don Carlost* Verdi dolgozta fel.

A naiv és a szentimentális költészetéről (1795) című értekezésében Schiller az antik és a modern civilizáció megkülönböztetése alapján tett különbséget kétféle költészet között, és ehhez voltaképpen Goethe és a saját költészetének az összehasonlítása adta számára az ötletet. E felfogás szerint az „antik világban” az ember és a természet összhangban van, és ennek megfelelően a költő magát a természetet szólaltatja meg, azaz „naiv” költő. Noha ez a világ már elmúltnak tekinthető, Schiller mégis ilyen „naiv” költőnek látta Goethét a maga harmonikus, antik szellemiségével. Önmagát viszont „szentimentálisnak” tartotta, azaz a modern világ költőjének, aki ember és természet egységének megbomlását fejezi ki, és az elveszett naiv harmóniát eszméssel próbálja pótolni.

Az *Elkallódba* c. darabban elhangzó részlet az *Ének a harangról* c. költeményéből való, amelyet 1799-ben írt.

Yule-tuskó. – Angliában, Franciaországban, a skandináv és délszláv népeknél szokás manapság is a Yule-tuskó. Ez egy feldíszített farönk, amelyet a téli napfordulóhoz kötődő 12 napos ünnepek alatt fokozatosan égetnek el, egy darabját elrakják a következő évre, a hamut pedig szétszórják a házban és a ház körül, amely a védelmet szolgálja. Az ilyenkor szokásos szertartások célja az elmélyülés, meditáció, a láthatatlan nap és a belső szikra felélesztése. A gyújtott tüzek, gyertyák a **belső napunk** utáni vágy jelképei, a fény visszacsalogatását, az egyre növekvő nappalok köszöntését szolgálják. Az **ajándékozás** a téli nehéz időkben egymás megsegítését, a **lakomák** a következő évben várt bőséges termést jelképezik.

Peter Nicolai Arbo: *Åsgårdsreien*

A vad falka (A vad sereg) – A téli napforduló ünnepét a udósok összekötik a Vad Falkával is. A Wild Hunt (Wilde Jagd, Wildes Heer, stb.), vagyis legközelebbi magyar fordításban a Vad Falka, egy ősi mítosz, mely szinte egész Európában elterjedt. A központi téma mindig valaminek vagy valakiknek a csoportja (leggyakrabban vadászok), akik lovakkal, kutyákkal repülnek/futnak keresztül a vidéken.

A vadászok lehetnek holtak vagy tündérek (őket általában amúgy is összekötik a holtakkal). Néha ismeretlen lelkek vagy istenségek, szellemek mindkét nemből, de megjelenhetnek történelmi vagy legendás figurák is, mint például Gwyn ap Nudd, Woden/Ódin, vagy éppen a dán király Valdemar Atterdag.

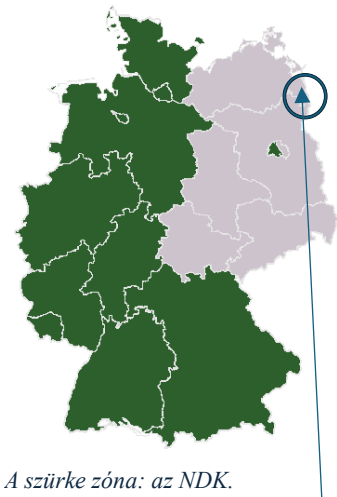
Azt beszéljük, a Vad Falkát látni katasztrófát, háborút vagy járványt jelent, de legalábbis a szemtanú halálát. A halandókat, akik a Vad Falka útjába kerülnek, elragadják, s a holtak vagy a tündérek országába viszik. Egyes esetekben akár az alvókat is elvihetik. Germán területeken még akár Holle/Holda (anyó – noha inkább fiatalasszony) is vezetheti a falkát. Hozzájuk kapcsolódva például a harii (germán emberek) feketére festve támadták meg ellenségeiket. A Heruli (észak-germán törzs), akik nomád farkas-harcosok voltak, magukat Wodan számára ajánlották.

Ódin számos esetben összekapcsolódik a falkával. Mellette Frigg kap helyet, s akik látják őket, vagy megzavarják, meg lesznek átkozva, vagy eltűnnek velük. Akik őszinteséggel csatlakoznak, arannyal lesznek megjutalmazva.

NDK – Német Demokratikus Köztársaság. – Szocialista állam volt, amely 1949 és 1990 között létezett Németország szovjet megszállási zónájában. Északról a Balti-tenger, keletről Lengyelország, délkeletről Csehszlovákia, nyugatról és délnyugatról Nyugat-Németország határolta. Az NDK-hoz tartozott még Berlin keleti fele (Kelet-Berlin), ami az egykori szovjet megszállási szektorba eső területet jelentette. Az ország fővárosa hivatalosan Berlin volt, a gyakorlatban azonban ez csak Kelet-Berlint jelentette, hiszen a város nyugati felét (Nyugat-Berlin) amerikai, brit és francia zónákra osztották fel a nyugati szövetséges államok és a két városrészt fal választotta el 1961-től 1989-es leomlásáig. A belnémet határon fokozatosan kiépült a műszaki zár, a vasfüggöny.

Az NDK a hidegháború éveiben a keleti blokk államai közé tartozott. Az országban többpártrendszer működött, de a választásokat jellemzően a Német Szocialista Egységpárt vezette koalíció nyerte. Az NDK gazdasága a szocialista típusú tervgazdálkodáson alapult, az állam működésében pedig az állambiztonsági szerv (Stasi) kezében összpontosuló hatalom volt meghatározó.

Az NDK 1955-ben lett része a szocialista gazdasági tömbnek, a KGST-nek és 1955-től kezdődően a NATO-val szemben létrehozott szocialista katonai tömbnek, a Varsói Szerződésnek is. A 60-as években kezdődött a rendszer konszolidációja, amely Walter Ulbricht, majd Eric Honecker pártfőtítkárra (1971–1989) vezetésével zajlott. Az NDK gazdasága és társadalmi élete hasonló utat járt be a többi szocialista országgal, a 80-as évekre a gazdasági csőd közelébe jutott, kiéleződtek a társadalmi feszültségek. – 1989. augusztus 19-én, az osztrák-magyar határon – Sopron közelében – megrendezték a páneurópai pikniket. Az eseményt kihasználva sok Magyarországon tartózkodó NDK-állampolgár jutott át Ausztriába. Augusztus 23-án a budapesti NSZK-nagykövetségre menekült NDK-polgárok szabadon elutazhattak az NSZK-ba. A két német állam egyesülése 1990. október 2-án történt meg.

A szürke zóna: az NDK.
Történetünk helyszíne Büttenow

A Trabant – az NDK népaútója, amely a magyarok számára is elérhető volt.

Film- és könyvajánló az NDK történeti és emberi háttérének jobb megértéséhez

Mások élete

(Rendező: Florian Henckel von Donnersmarck, 2006)

A filmben a rendszerhű Stasi ügynök (Ulrich Mühe) életét követhetjük a 80-as évek Kelet-Berlinében, aki egy híres színházi író és családja után kémkedik. Ahogy egyre jobban megismeri a megfigyelték életét, rádöbben saját élete sivárságára, a film során lassan a célszemély pártjára áll, a „rendszer hű kiszolgálójából emberré válik”.

Good bye, Lenin

(Rendező: Wolfgang Becker, 2003)

Különleges film a rendszerváltás, a két Németország újraegyesülésének időszakából – tragikomédia az NDK széthullásáról egy kis „ostalgiával”, egy kelet-német család szemszögéből. A filmben Alex hithű kommunista édesanyja szívrohamot kap és nyolc hónapra kómába zuhan – éppen abban az időszakban, amikor leomlott a berlini fal és összeomlott az NDK. Hogy elkerüljék édesanyjuk felzaklatását és esetleges újabb

szívinfarktuszát, Alex és testvére baráti segítséggel eltitkolják anyjuk előtt a történeteket, és eljuttatják, hogy a keletnémet rendszer továbbra is él és virágzik. A látszat fenntartása érdekében napról-napra meghamisítják a híreket – lakásuk marad az NDK utolsó bástyája a berlini fal leomlása után is.

A néma forradalom

(Rendező: Lars Kraume, 2018)

Az 1956-os forradalom napjaiban játszódó történetben két NDK-beli fiatal átmegy Nyugat-Berlinbe, ahol a mozi híradójából értesülnek a magyar szabadságharcról. Amikor érettségi előtt álló osztályuk a Rundfunk im amerikanischen Sektor (RIAS) nevű, az amerikaiak által Nyugat-Berlinben üzemeltetett, az NDK-ban csak titokban hallgatható rádióadóba – tévesen – arról értesül, hogy Puskást is megölték a szovjetek, a fiatalok az egyik óra elején képerces csenddel tisztelgnek az elesett magyar forradalmárok emléke előtt. Bár az igazgató inkább elfelejtené az incidenst, az egyik tanár gondoskodik arról, hogy a magasabb körök is tudomást szerezzenek az esetről. Ezzel párhuzamosan a csend értékelése is súlyosbodik, a végén egyenesen ellenforradalmi akciónak minősítik. Lars Kraume filmje több egy diáklázadás bemutatásánál. A rendszer képviselői mindenáron bizonyítékot akarnak találni a politikai motivációra, komoly, életüket meghatározó dilemma elé állítva az osztály tagjait. A felnőttek – sokszor kimódoltan aljas – fenyegetéseinek hatására a diákok egymással is szembekerülnek. Az iskolában történtek ugyanakkor az egész országra jellemzőek voltak, megmutatva, milyen az, amikor a fortélyos félelem megmérgezi, a mesterségesen szított bizalmatlanság pedig ellehetetleníti a normális emberi kapcsolatokat.

A hóléballon

(Rendező: Michael Herbig, 2018)

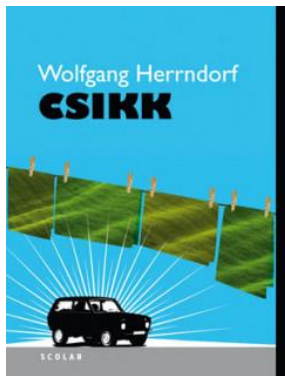
A film egy egészen elképesztő esetet dolgoz fel. Egy család 1979-ben elhatározta, hogy a Német Szövetségi Köztársaságba (NSZK) szökök, de nem úgy, hogy átmásznak a szögesdróton – ők bizony át akartak repülni felette.

„Mi lenne velünk a határok nélkül? Ezek adják a lényegünket. Aki megkérdőjelezi a határokat, minket kérdőjelez meg” – mondja a filmben az egyik állambiztonsági tiszt. Hogyan értékelünk egy olyan rendszert, amely határai közé zárja a saját állampolgárait, amely attól fél, hogy ha valaki külföldre utazik, soha nem tér vissza?

A hóléballon egy egészen abszurd történetet mesél el, ám azt jól mutatja, mire voltak képesek azok, akik – még a súlyos következményeket is vállalva – mindenáron el akarták hagyni az NDK-t.

A Scholar Kiadó sorozatában megjelent két remek regény, amelyek közül a Betolakodók adaptációjaként készült a színházi nevelési előadásunk:

Csikk

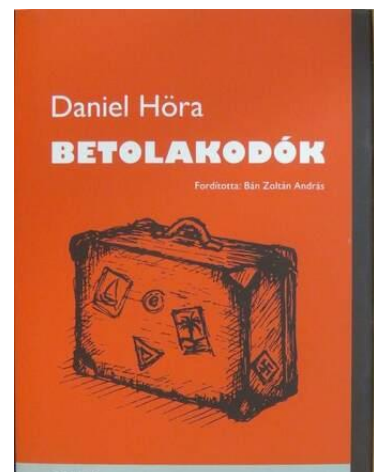
Wolfgang Herrndorf könyve

Maik éli a kamaszok mindennapjait: iskolába jár, zűrös családjával küzd. Amikor eljön a vakáció ideje, nem mehet nyaralni – ekkor jelenik meg Csikk nevű osztálytársa, s egy lopott Ladával elindulnak a nagy utazásra... A regény egy epikus road movie, a Kelet-Németországon át vezető kalandozás története.

Betolakodók

Daniel Höra regénye

Benjamin árva gyerek, a nagynénjével és családjával a tizenöt évesek egyhangú életét éli egy sosemvolt kis németországi községben, Büttenowban. Ám a falu nyugalma egy nap megzavarja valami: idegenek érkeztek a nagyvárosból, megvették a régi udvarházat, és az a tervük, hogy rendbe hozzák maguknak. Eleinte mindenki gyanakodva figyeli őket, nem értik, mit akarnak ezek itt, az isten háta mögött. Ám az új lakók közösségi aktivizmusukkal lassanként megnyerik a falusiak jóindulatát, Benjamin is összebarátkozik a fiúkkal, sőt még valami szerelemféle is szövődik közte és a lány között. Valami mégsem stimmel. Nagyon nem. Benjamin egyszerre látja és nem akarja látni, és mire ráeszmél, mibe keveredett, már késő.

Az összeállítást készítette **Németh Ervin** dramaturg, az Elkallódva c. adaptáció írója és az előadás rendezője